

ARBETSBESKRIVNING

NYA SNICKERIER - INVÄNDIGT

AMA-kod: 69-04710SL

LINOLJEFÄRG PÅ SNICKERIER

Linolja har väldigt god vätförmåga och suger därför in i torra, porösa material. När man arbetar med ett linoljefärgssystem som skall målas på invändiga snickerier handlar det därför mycket om att skapa en jämn, ickesugande yta för färdigfärgen. Denna förutsättning för ett lyckat måleri gällde även för våra förfäder och tekniken har därför utvecklats under århundradena.

Traditionen att dekorera med färg inomhus spreds till våra breddgrader i och med kristendomens genomslag på 1.000-talet då munkar och präster från södra Europa vandrade upp för att kristna hedningarna i nordnorden och tog då samtidigt med sig dåtidens dekorationsidéer från Sydeuropa. I de tidigaste bevarade kyrkorna från 1100-1200-talet finns en tydlig påverkan både från t.ex. Tyskland, Frankrike och Ryssland. De som besökte kyrkorna försökte efterapa de målningar man sett där i sina egna hem och bruket spreds över landet från slott till koja.

Det egentliga genombrottet för linolja som bindemedel kom under renässansen på 1400-talet när de nederländska bröderna van Eyck gick ifrån den tidigare använda temperatekniken och utvecklade en blandteknik av olje- och temperamålning.

Det invändiga dekorationsmåleriet utvecklades starkt under 1800-talet och dekorationsmålarna blev i princip en egen yrkeskår med långt drivna kunskaper i perspektivmålning, "Trompe l'oeil", träådring, marmorering etc.

Den arbetsgång som togs fram under 1700-1800-talet och som användes långt in på 1900-talet för målning av snickerier såg ut enligt följande:

Den yta som skulle målas grundades och bands först med en grundfärg som byggdes efter hur porös ytan var.

Därefter schellackerades alla kvistar en eller två gånger.

För att få en jämnt sugande yta och för att slippa blankfläckar på schellacken spacklades hela ytan en gång med ett tunt lager oljespackel som borstades slätt för att man skulle slippa att slipa i det hårda spacklet.

Ett första lager med en pigmenterad linoljefärg påfördes och slätades med moddlare en gång tvärs och en gång i träets fiberriktning. Skulle ytan bli riktigt blank slipade man in färgen i spackelskiktet med en pimpsten som man delade och använde som slipkloss.

Skulle det bli ett riktigt högklassigt slutresultat gjordes ytterligare en finbredspackling och en finslipstrykning av hela ytan.

Man avslutade sedan med en slutstrykningsfärg som blandades med 5-10% hartsolja eller fernissa för att bli blank och som fördrevs mycket noggrant för att det inte skulle bli några rinn eller ojämnheter i färgen.

Skulle ytan dekoreras med en marmorering, ådring eller bara en kammad lasyr gjordes det på den slipstrukna ytan som sedan efter tork för att skydda dekorationen lackades eller fernissades.

Den stora skillnaden mellan gårdagens och dagens måleri är att vi inte alls lägger samma kraft på underarbetena utan accepterar att ytan är ojämn och att trästrukturen lyser igenom. Det t.o.m. beställs färg idag som *skall* bli stripig för att den skall se "gammal" ut trots att det historiska idealet varit att få det så slätt och blankt som möjligt.

Det som påverkas mest av att vi inte arbetar som förr är insugningen i underlaget.

Bredspacklingen som utfördes förr gjorde att man fick en jämt sugande yta vilket vi inte får idag. Detta innebär att vi istället får lägga fler lager färg, åtminstone fläckvis, för att få till en yta som inte är sugande.

Vi kan inte heller lägga lika tjocka lager schellack som man gjorde förr eftersom färgen inte suger in på schellacken och ytan därför blir jämnare och blankare än omgivande yta vilket syns mycket tydligt i släpljus.

Den arbetsbeskrivning som följer nedan är gjord för att slutresultatet skall bli vad vi idag anser att ett gott måleri skall resultera i. Rekommendationen är därför att använda halvblanka färdigfärger för att minimera att ojämnheter syns i släpljus.

FÖRARBETE - GRUNDERING

Grundera träet med **WIBO Grundfärg för invändiga snickerier**.

Snickerigrunden får **inte** spädas med aromatiska lösningsmedel och skall påföras med **Rund anstrykare** tills full mättnad i träet uppnås - men övermätta inte eftersom ytan då blir för blank.

Avser behandlingen nya fönsterbågar invändigt kan snickerigrunden bytas ut mot **JUPEX 45 Kinesisk Träolja**, gärna pigmenterad i slutkulören.

När grunderingen torkat spacklas alla spikskallar och fogar med **WIBO Linoljespackel** för att uppnå en så hög finish på underlaget som möjligt.

Gör så jämna och släta spacklingar som det går eftersom oljespackel blir betydligt hårdare än latexspackel och därför är mer svårslipat.

Undvik latexbaserat spackel eftersom detta ofta behöver flera fläckbättringar med Slipstrykningsfärg innan det är mättat.

På nya snickerier invändigt **schellackeras** alla kvistar för att stoppa mattinsugningar och för att inte få gula kådgenomslag efter färdigstrykning.

Om man använder schellackflingor istället för färdigspädd schellacklösning skall dessa blandas med T-Röd och blandningen måste stå över natten innan flingorna löst sig och blandningen går att använda. En 20 %-ig lösning brukar vara lagom dvs. ca. 50 gr flingor och 3 dl. T-Röd.

Schellackeringen görs efter grundningen.

Undvik s.k. "Kvistlack" eftersom denna inte stoppar linoljan, och det därför är lätt att få kraftiga insugningar på kvistarna.

SLIPSTRYKNING

Träet strykes en gång tunt med **WIBO Slipstrykningsfärg**¹.

Använd **Rund anstrykare** i lämplig storlek, och eftersläta med moddlare/fördrivare efter c:a 45 minuter.

Färgen får **inte** spädas med aromatiska lösningsmedel.

Vid större spackelarbeten kan det vara nödvändigt att fläckmåla med slipstrykningsfärg ytterligare en gång på spacket för att mätta det så att man inte riskerar att få matta fläckar i färdigfärgen.

Efter att slipstrykningen torkat avslipas den målade ytan försiktigt med fint sandpapper för att ta bort ev. "plogfåror" av penseln och skapa en slät yta för högre finish. Normalt behöver slipstrykningsfärgen ett par dagars tork för att den skall bli slipbar och inte fastna i slippappret. (Detta moment kan uteslutas om efterslätningen gjorts noggrant).

Efter avslipning dammas snickerierna av och slipdammet städas bort så att det inte sätter sig i färdigfärgen.

FÄRDIGSTRYKNING

Färdigstrykning görs med **WIBO OLJEFÄRG 1920** eller **Rolf´s FAVORIT**.

Färgen påføres tunt med **Rund anstrykare** i lämplig storlek

Färgen får **inte** spädas med aromatiska lösningsmedel.

¹ Namnet Slipstrykningsfärg kommer från den tiden då man efter målning slipade fast färgen mot spacket med pimpsten.

Efter c:a 30-45 min. efterslätas färgen med en **Moddlare / Fördrivare** så att man uppnår en så hög finish som möjligt på det färdiga resultatet. Detta var adelsmärket för gamla målare att lämna ifrån sig en yta där man inte kunde finna några penselspår.

OBS! Om färgen fått sätta sig mer än 1,5 timme skall man inte röra ytan eftersom den då blir matt när man slätar den.

Torktid under normala förhållande c:a 18-24 timmar.

ALLMÄNT

Tänk på att ingen färg blir bättre än sitt underlag - ju bättre underarbete desto bättre slutresultat.

Rör om färgen noggrant före målning.

Slipstrykning och färdigfärg **skall** sträckas 9-12m²/liter.

Se till att arbetsmiljön är så ren och dammfri som möjligt för bästa resultat.

Färgerna kommer färdigblandade från fabrik och får **inte** spädas med aromatiska lösningsmedel.

Tänk på att vit linoljefärg gulnar i utrymmen med dålig tillgång på dagsljus. Vi rekommenderar att man bryter vit linoljefärg till minst NCS-kulör 1002-Y för att motverka detta.

Färdigfärgen bör torka minst en vecka före ev. bättring, annars vill bättringen gärna bli matt.

Kryper bättringsfärgen - torka av ytan med ammoniakvatten.

Bättringen blir snyggast om den utförs till "naturlig kant".

Vid uppehåll i målningen förvaras penslarna i vatten tillsatt med någon droppe såpa eller diskmedel.

Eftersom **WIBO Slipstrykningsfärg**, **WIBO Oljefärg 1920** och **Rolf´s FAVORIT** är byggda för att torka snabbare än linoljefärger i gemen, bildas det lätt ett tunt skinn på färgen i burken när den står över natten. Håll därför vid arbetets slut försiktigt 0,5-1 cm såpvatten på färgen för att motverka detta.

Vattnet hålls försiktigt av innan fortsatt målning påbörjas.

Vid rengöring av penslar och verktyg brukas tvällösning och vatten. Om lösningsmedel används måste penseln återfettas med en fet tvål.

Händer och hud som fått linoljestänk rengörs med såpa och vatten.

Vid färgstänk på kläder - smörja in det nedsölade området med såpa och låt ligga i varmt vatten över natten. Tvätta sedan på vanligt vis.

Tänk på självantändningsrisken i trasor och trassel samt ha alltid en hink vatten stående där Du kan slänga dessa.

Kontakta oss genast om problem uppstår, så hjälper vi till att lösa dessa.